

فصل هفتم

اخلاق مدیریت کلاس

۱) بهره‌وری آموزشی

نقش معلم فقط یاددادن و انتقال اطلاعات نیست. او نقش رهبری و هدایتگری دانش‌آموزان را دارد. در این فصل از مسأله مهم و گاهی فراموش‌شده، در رهبری کلاس بحث می‌کنیم. مهم‌ترین رکن در رهبری کلاس و مدرسه، بهره‌وری آموزشی است. کیفیت آموزشی، امانت‌داری در معلمی، مسأله وجدان کاری مهم‌ترین رهیافت‌های اخلاقی در حساسیت نسبت به بهره‌وری آموزشی‌اند. با اشاره به این سه رهیافت، مؤلفه‌های دوگانه بهره‌وری یعنی کارایی و اثربخشی را در حرفه تعلیم و تربیت تحلیل می‌کنیم. رویکرد ما به بهره‌وری، هم ناظر به اخلاق معلمی و هم ناظر به اخلاق مدرسه (اخلاق سازمانی) است.

کیفیت آموزشی

مدیریت کلاس به معنای سامان‌دهی و هماهنگ کردن دانش‌آموزان و منابع گوناگون، برای دستیابی به اهداف آموزشی و پرورشی است. عنصر مهم و راهبردی در مدیریت کلاس، کیفیت آموزش در همه فرایندها و شؤون حرفه‌ای است. کیفیت تنها صفت و چگونگی محصول نیست بلکه به معنای چگونگی همه اموری است که نصیب دانش‌آموز می‌شود. فرایند آموزش و ارزشیابی، زمان

یادگیری، کمیت و چگونگی آموخته‌ها و وفاداری به اهداف آموزشی و پرورشی، مؤلفه‌های کیفیت کار معلمی‌اند. بهره‌وری، کیفیت آموزشی را تأمین می‌کند.

امروزه برای کاهش کیفیت بهانه‌های فراوان داریم و البته کیفیت آموزشی هم در سطح مدارس و هم در سطح دانشگاه‌ها با موانع گوناگون روبرو است. کمیت‌گرایی، نامناسب بودن فضای آموزشی، در اختیار نبودن امکانات آموزشی و کمک آموزشی، نبود امنیت معیشتی و گرایش معلمان و استادان به تدریس هرچه بیشتر، چشم و هم‌چشمی در برگزاری آزمون‌ها یا خریداری برخی امکانات^۱ و ...

معلم حرفه‌ای، خود را در برابر همه موانع کیفیت می‌بیند، لحظه‌ای احساس فروماندگی می‌کند، اما او هرگز احساس فروماندگی را به فرومایگی تبدیل نمی‌کند و از چاره پُرسان می‌شود و با مسئولیت‌پذیری و تعهد حرفه‌ای، راه کیفیت را خود می‌یابد. معلمان فداکار فراوانی را در روستاهای بسیار فقیر دیده‌ایم که چگونه بساط کلاس را در مزرعه گسترده‌اند و میوه کیفیت بر درخت تنومند همت نشانده‌اند.

مسئولیت خطیر مدیران آموزشی رفع موانع و ایجاد زمینه‌های افزایش کیفیت آموزشی است. سرنوشت آینده جامعه را کیفیت آموزشی در کلاس‌ها رقم می‌زند.

امانت‌داری در حرفه معلمی

گفتگوی صمیمی با شما همکاران ارجمند. از وقت و حوصله‌ای که برای خواندن این نوشتار اختصاص می‌دهید، خالصانه سپاسگزاریم. امید می‌بریم، این کتاب، زمان شما را بیهوده تلف نکرده باشد. آیا گاهی از امانت‌داری خود در قبال دانش‌آموزان پرسیده‌اید؟ آیا شما خود را در حرفه مقدس معلمی امانت‌دار

۱. به عنوان مثال، برگزاری برخی تست‌های هوش یا درسی برای مقاطع پایین (راهنمایی، دبستان) بدون رعایت شرایط صحیح آن و تنها از روی چشم و هم‌چشمی.

می‌دانید؟ صرف‌نظر از عوامل، به میزان امانت‌داری خود چه نمره‌ای می‌دهید؟ آیا این نمره واقع‌بینانه است؟ دوست دارید این تصویر به‌نسبت پایدار شما از امانت‌داری خودتان را، در ترازوی سنجش برنهم و خودانگاری را با خودشناسی مقایسه کنیم؟

نکته آغاز در سنجش انگاره خود از امانت‌دار بودن، چیستی امانت‌داری است. امانت‌داری به‌طورکلی چیست؟ امانت‌داری، در حرفه معلمی چیست؟ چه چیزهایی نزد معلم امانت هستند؟ لطفاً پاسخ خود به هر سه سؤال را در جدول زیر بنویسید و آن‌ها را با مباحث بعدی مقایسه فرمایید.

	امانت‌داری چیست؟
	امانت‌داری در حرفه معلمی چیست؟
	چه چیزهایی نزد معلم امانت است؟

چیستی امانت‌داری از نظر شما همکاران گرامی

از امانت‌داری تا بهره‌وری

امانت‌داری یکی از مسؤولیت‌های عام و بایستگی‌های کنشی در زندگی اجتماعی است. رفتار امانت‌دارانه به شکل پایدارش، ریشه در شایستگی منشی یا فضیلت "آمین بودن" دارد. در پیامبر گرامی اسلام (ص) خُلق امانت‌داری چنان برجسته بود که ایشان را به همین خُلق می‌خواندند و می‌ستودند: محمد امین (ص).

نخستین نکته در تحلیل امانت‌داری، این است که آن، گونه‌ای از رفتار ارتباطی و قائم بر سه امر است: امانت‌داری رفتار ارتباطی کسی (امین)، در قبال کس دیگری (صاحب امانت)، نسبت به امری (مورد امانت) است.

نکته دوم در تعریف امانت‌داری، تمایز دو کاربرد واژه امانت‌داری است. امانت‌داری به صورت اشتراک لفظ دو کاربرد دارد و اشتراک لفظ دائم رهزن است.

نخست. امانت‌داری در ودیعه

اگر کسی، چیزی را نزد شخصی به ودیعه بسپارد، امانت‌داری، در اینجا، به معنای حفظ و نگه‌داری آن شیء از خطرات و آسیب‌هاست. شرط امانت‌داری در ودیعه، عدم تصرف، یعنی استفاده نکردن از آن است مگر به اجازه صاحب امانت. امانت‌دار کسی است که امری را که به او سپرده‌اند، سالم نگه دارد و به صاحب آن برگرداند. فرد امین ضامن و مسؤول صدمه‌ها و زیان‌های ناشی از عوامل بیرون از اختیارش نیست.

امانت‌داری در حرفه، گاهی به صورت ودیعه است. همکاری، کتاب یا لوازم خود را پیش همکارش به ودیعه می‌سپارد. اما در غالب موارد امانت‌داری در حرفه از باب ودیعه نیست. مدرسه، رایانه‌ای را در اختیار معلم قرار می‌دهد تا او در انجام وظایف آموزشی‌اش از آن استفاده کند. مدرسه از معلم، به حق، انتظار دارد که وی در استفاده از رایانه رسم امانت‌داری را ادا کند. پس امانت‌داری در این مورد، حفظ و عدم تصرف نیست.

دوم. امانت‌داری در حرفه

امانت‌داری در ودیعه، صفت نگه‌داری است اما در سایر موارد صفت تصرف و به کار بستن است. آزمایشگاه مدرسه در اختیار من است. من می‌خواهم در این امر امانت‌دار باشم. آیا معنای امانت‌داری این است که آزمایشگاه را حفظ کنم و

نه خود و نه کسی را اجازه ورود به آن ندهم؟ امانت‌دار بودن یا امانت‌دار نبودن مسؤول آزمایشگاه به نحوه استفاده وی از آزمایشگاه مربوط است. در تصرف و به کار بستن هر چیزی دو گونه می‌توان اقدام کرد: امانت‌دارانه و بدون امانت‌داری. کاربرد دوم امانت‌داری توصیف نحوه اقدام و شیوه به کار بستن امور است.

مفهوم دوم امانت‌داری در بسیاری از شؤون زندگی اجتماعی و حرفه‌ای به میان می‌آید: اجاره، عاریه، سرپرستی، مدیریت و ... امانت‌داری مدیر مدرسه و امانت‌داری سرپرست گروهی از کودکان و مانند آن‌ها، شیوه مدیریت و سرپرستی را توصیف می‌کند. این مفهوم از امانت‌داری نقش مهمی در مناسبات خانوادگی، اجتماعی و حرفه‌ای دارد و به همین سبب مورد توجه فقها، قانون‌گذاران و حقوق‌دانان قرار گرفته است. فقها از آنجا که واژه‌ی ید (دست) نماد تصرف در امور است، ید امانی را از ید ضمانی جدا کرده‌اند. ید امانی تصرف امانت‌دارانه است و سبب ضمان نمی‌شود اما ید ضمانی به سبب عدم امانت‌داری ضامن است. ملاک تمایز ید امانی از ید ضمانی چیست؟ فقها و حقوق‌دانان شاخص‌های فراوانی را در تشخیص مرز تصرف امانت‌دارانه از تصرف بدون امانت‌داری ارائه می‌کنند:

- تصرف مطابق با شیوه‌های رایج در عرف
- استفاده در چارچوب قانون و مقررات
- به کار بستن در چارچوب قرارداد و توافق بین دو طرف
- اعتدال و میانه‌روی و دوری از افراط و به‌کارگیری بیش‌ازحد
- تعدی نکردن و آسیب نزدن

این ملاک‌ها حداقل مرتبه امانت‌داری را ترسیم می‌کنند اما رهیافت اخلاقی، توقع فراتری را در نحوه استفاده و تصرف پیش روی می‌نهد: تصرف بهینه^۱.

۱. در مأخذ زیر چند مقاله در باب رهیافت اخلاقی، حقوقی و فقهی به امانت‌داری و ارتباط آن با بهره‌وری قابل مطالعه

رسم امانت‌داری در حرفه، تصرف بهینه منابع برای دستیابی به اهداف است. تصرف بهینه دارای درجه‌های مختلف است: کسی امین است و دیگری امین‌تر و سومی بیشتر و ... اما تصرف بهینه، مفهوم نسبی و غیرقابل سنجش نیست و ملاک‌هایی عینی دارد. معلم امین کسی است که در به‌کارگیری هرچه که در اختیار اوست، به استفاده بهینه توجه دارد. دغدغه و حساسیت بر استفاده بهینه از همه منابع، امکانات، فرصت‌ها و ... در کلاس، دغدغه اخلاقی است.

چه چیزی در کلاس به‌عنوان امانت به معلم سپرده شده است؟ جواب آسان این است که بگوییم، چه چیزی امانت نیست. خود معلم و توان و زمان وی البته امانت در دست اوست. استفاده بهینه و دور از افراط و تفریط از توان و زمانش، از امانت‌داری اوست. تدریس بیش از طاقت و توان، مستهلک کردن خویش، هدر دادن زمان و ... خلاف امانت‌داری است. ذهن، زبان و زمان دانش‌آموز نیز امانت در دست معلم هستند. راهنمایی غلط، ایجاد تشویش ذهنی، ایجاد سبک‌های ناروایی ارتباط کلامی و ... به‌دور از امانت‌داری در معلمی است. امکانات آموزشی و کمک آموزشی، فضای فیزیکی کلاس، کارگاه، آزمایشگاه و مانند آن‌ها نیز مورد امانت هستند. آیا می‌توان آبرو و خوش‌نامی مدرسه را نزد معلمان امانت ندانست؟

نمونه

معلمی داشتم که همیشه سر ساعت و حتی گاهی چند دقیقه زودتر از ما در کلاس حاضر می‌شد. یکبار با اعتراض به او گفتم: این کلاس مال ماست ما هم مشکلی با ۵ دقیقه تأخیر معلمی نداریم. معلم در پاسخ گفت: فکر کردید آیه "ویل للمطففین" فقط برای کم‌فروشان کالاست؟! زمان شما دست من امانت است و من هم در قبال کم‌فروشی در علم و زمان خودم مسؤولم. این حرف معلم، همیشه در ذهن من، به یک قانون طلایی تبدیل شد.

گفتیم امانت‌داری در حرفه، استفاده بهینه از منابع است. استفاده بهینه چیست؟ تعریف عملیاتی و سنجش‌پذیر از "استفاده بهینه" آن را با مفهوم بهره‌وری پیوند می‌دهد. زیرا استفاده بهینه دو مؤلفه عمده دارد: کارایی^۱ و اثربخشی^۲. و این دو عناصر بهره‌وری است. پس رسم امانت‌داری بهره‌وری است. هرچه بهره‌وری آموزشی افزون‌تر، امانت‌داری در حرفه معلمی بیشتر^۳. در تحلیل بهره‌وری از دو مؤلفه کارایی و اثربخشی بیشتر بحث می‌کنیم.

امانت‌داری در معلمی

نقش بهره‌وری در توسعه

پیش از تعریف بهره‌وری، اشاره به اهمیت آن، مفید است. ویلیام لوئیس^۴ پس از مطالعه و تحلیل عوامل عملکرد اقتصادهای ملی و مقایسه سیاست‌های اقتصادی کلان در بسیاری از کشورها، به‌ویژه مقایسه کشورهای ثروتمند و فقیر، مدلی را در توسعه اقتصادی کشف کرد و آن را قدرت بهره‌وری^۵ نامید. وی بسیاری از

1. efficiency
2. effectiveness

۳. در روایتی از امام صادق (ع) آمده است که: برای من فرقی نمی‌کند که امانتم را به خائن بسپارم یا به کسی که آن را تباه و ضایع می‌کند. [ما نبالی الی من انتمئت خائنا او مضیعا]. (ابن شعبه حرانی، تحفه العقول عن آل الرسول، ص ۸۱۲)، بر این پایه بین کسی که خیانت می‌کند و کسی که با کار بلد نبودن، آن را تباه می‌کند، تفاوتی نیست؛ یعنی نزد من، خائن و کار نابلد یکسان است.

4. William Lewis
5. the power of productivity

انگاره‌ها را در توسعه اقتصادی و گذار از فقر بودن به ثروت، به چالش گرفت "پشت سیاست‌های اقتصادی کلان معمولاً بیشترین تفاوت در عملکرد اقتصادی راناشی از تفاوت در نیروی کار و بازارهای مالی (سرمایه) می‌دانند.^۱" وی نسبت بین تحصیلات و نیروی کار با توسعه را نیز به چالش گرفت. او به جای نیروی کار، نیروی کار تحصیل کرده و سرمایه، عامل دیگری را نشان داد: بهره‌وری کار و بهره‌وری سرمایه. این سخن لوئیس حاصل تجارب فراوان و مطالعه ژرف‌نگر اوست: "اگر کشورهای فقیر به مشکلات بهره‌وری خود بپردازند، سرمایه لازم را به دست می‌آورند."^۲ بهره‌وری کار و بهره‌وری سرمایه، بدون تردید، از حلقه‌های گم‌شده اقتصاد ماست. نیروی کار فراوان داریم و سرمایه بسیار زیاد اما داستان ما همان است که مولوی بیان می‌کند:

بر سر گنج از گدایی مرده‌ایم زن که اندر غفلت و در پرده‌ایم^۳

مهم‌ترین غفلت ما، بی‌خبری از قدرت بهره‌وری کار و سرمایه است. اما این حلقه گم‌شده را چگونه می‌توان یافت؟ اهمیت و قدرت بهره‌وری کار و سرمایه و نیز پابندی به آن را، باید از سن نوجوانی و از مدارس یاد گرفت. توسعه اقتصادی درگرو بهره‌وری است و یادگیری دغدغه بهره‌وری، به مثابه یک فضیلت حرفه‌ای، به دست معلم رخ می‌دهد. از آنجا که: ذات نایافته ز هستی‌بخش/کی تواند که شود هستی‌بخش، یاددهی بهره‌وری با بهره‌وری آموزشی است. معلمی که با عشق به وطن و با دغدغه توسعه و پیشرفت کشور می‌خواهد بهره‌وری کار و سرمایه را به فرزندان این مرزوبوم یاد دهد، سزاوار است که از خود شروع کند. فعالیت او آموزش است. بهره‌وری آموزشی، اهمیت و قدرت بهره‌وری را

۱. لوئیس، قدرت بهره‌وری: فقر و ثروت و تهدید علیه ثبات جهانی، ص ۱۳.

۲. همان، ص ۱۵.

۳. مولوی، مثنوی، دفتر ششم، بیت ۵۰.

در کلاس آشکار می‌کند و رخ زیبای آن را می‌نمایاند. پس یادگیری بهره‌وری حاصل مدیریت کلاس بر پایه بهره‌وری آموزشی است.

بهره‌وری آموزشی چیست؟

بهره‌وری را به صورت‌های مختلف تعریف کرده‌اند.^۱ فعالیت‌های حرفه‌ای در پی اهداف معینی هستند که به صورت تولید کالا، دانش یا خدمات بروز می‌یابد. موفقیت حرفه‌ای درگرو دو عامل است: هدف‌گذاری درست و وفاداری نسبت به آن اهداف. بهره‌وری کار و سرمایه را می‌توان با همین دو عامل تعریف کرد. اگر در فعالیت حرفه‌ای، کاری را که شایسته انجام است، به خوبی انجام دهیم، دارای بهره‌وری هستیم. این سخن تحلیل پیتر دراکه از بهره‌وری است.^۲ کاری که شایسته انجام است، اثربخشی است و خوب انجام دادن، کارایی است. علامه مجلسی روایتی از پیامبر گرامی اسلام (ص) گزارش می‌کند که ایشان در مواجهه با کار نه‌چندان خوبِ کارگری که برای جنازه‌ای قبر حفر می‌کرد، فرمود: *المومن اذا فعل فعلاً، اتقنه*. اتقان به معنای محکم و استوار کردن در واقع کارایی است و فعالیت شایسته مؤمن، اثربخش است. با این دو مؤلفه بهره‌وری، می‌توان بهره‌وری آموزش را تحلیل کرد:

یک، اثربخشی آموزشی. هدف‌گذاری آموزشی در درجه اول به دست رهبران و سیاست‌گذاران نظام آموزشی کشور است و در درجه دوم به دست نظام تدوین برنامه‌ها و کتاب‌های درسی است و این دو عنصر نقش سازمان در افزایش یا کاهش اثربخشی آموزشی را، در سطح کلان کشور نشان می‌دهند. تحقق اهداف آموزشی، به فرض هدف‌گذاری مطلوب، به دست معلم در مدرسه

۱. بنگرید: خاکی، غلامرضا، مدیریت بهره‌وری.

۲. دراکه ضرب‌المثل انگلیسی زیر را متضمن دو مؤلفه بهره‌وری می‌داند:
if a job is worth doing (effectiveness), it's worth doing well (efficiency)

اتفاق می‌افتد. نخستین عنصر در وفاداری معلم و مدرسه به اهداف آموزشی از حیث محتوای تدریس است، آنچه به‌مثابه سرفصل در برنامه درسی تعیین شده است، یکی از ملاک‌های عینی در سنجش اثربخشی محتوایی کلاس است. دومین عنصر، داستان ماهی و تور ماهی است، معلمی در کلاس در اهمیت اینکه معلم نباید به دانش‌آموز ماهی دهد، بلکه باید ماهیگیری به او بیاموزد، دانش‌آموز نکته‌بینی گفت: ای کاش معلم ما برای ما بافتن (تولید) تور ماهی را یاد دهد. تأکید بر افزایش توانایی تفکر، فراتر از افزایش اطلاعات، می‌تواند اثربخشی کلاس را افزایش دهد. شرط اثربخشی کلاس دانش‌افزایی مستمر، مطالعه و به‌روز شدن دانش معلم است.

مسئله و تمرین:

اهتمام مدارس به رقابت در تعداد قبولی در کنکور و جهت‌گیری آموزش بر پایه آن با اثربخشی آموزشی چه نسبتی دارد؟

دو، کارایی آموزشی. شیوه معلمی و سبک یاددهی کارایی آموزشی را رقم می‌زنند. دانش‌آموزان سبک‌های یادگیری گوناگون دارند. شناخت این سبک‌ها و به دست گرفتن سبک‌های یاددهی مناسب با آن‌ها، کارایی آموزش را افزایش می‌دهد. تلاش برای جذاب‌تر کردن کلاس، استفاده از شادی و نشاط آموزشی، انرژی مثبت دادن، مایوس نکردن دانش‌آموز از سایر عوامل، کارایی است. نظم در ارائه مباحث بسیار مهم است. مشارکت طلبی از دانش‌آموزان و تأکید بر فرایند تعاملی یاددهی-یادگیری، نیز کارایی آموزشی را افزایش می‌دهد.

بهره‌وری و مدیریت زمان

یکی از مهم‌ترین حقوق دانش‌آموزان، زمان و فرصت تحصیل آنان است. مدرسه‌ی اخلاقی، دغدغه استفاده بهینه از زمان را نهادینه می‌کند. دغدغه بهره‌وری آموزشی، سبب می‌شود تا همیشه به نسبت زمان صرف شده و نتایج به‌دست‌آمده (هم کمی و هم کیفی) توجه کنیم. مدیریت زمان در کلاس، به‌ویژه در کلاس‌هایی که اختلاف سطح وجود دارد، کار دشواری است. از طرفی شتاب‌زدگی کیفیت آموزش را کاهش می‌دهد و از طرف دیگر اسراف در زمان، تکرار و طولانی‌سازی توضیح، سبب ملال‌آوری کلاس می‌گردد و هر دو امر، کارایی آموزشی را کاهش می‌دهد. حفظ اعتدال در زمان، بنیان مدیریت زمان است. گاهی مشارکت فعال دانش‌آموزان زمان زیادی می‌طلبد، گاهی باید برای پاسخ به سؤال دانش‌آموز وقت فراوانی صرف کرد. پس بدون هنر مدیریت زمان نمی‌توان از شیوه‌های کارآمد آموزشی بهره جست.

فرصت ارزیابی خود

هرچه تصویرهای خودخواهانه در ذهن ما پایدار گردد و ما خود را معلمی موفق بینگاریم، کمتر به نقد و سنجش بهره‌وری آموزشی خود خواهیم پرداخت. گاهی چنان در نقش خود ذوب می‌شویم که از دیدن کارایی و اثربخشی فعالیت خویش غافل می‌شویم. آیا گاهی فرصت می‌یابیم از فعالیت آموزشی فاصله بگیریم و به آن نیک بنگریم و میزان بهره‌وری در مدیریت کلاس را اندازه بگیریم؟ ساده‌ترین شیوه در سنجش بهره‌وری کلاس استفاده از دو عنصر "مفید بودن" مباحث و "جذاب بودن" آن‌ها است. این سنجش کلاس شما را در یکی از چهار موقعیت در محور مختصاتی نشان می‌دهد.

نمودار شماره ۱۲

موقعیت شما کدام یک از چهار حالت است؟ اگر در موقعیت یک هستید، تبریک ما را برای بهره‌وری آموزشی بالا بپذیرید و اگر در موقعیت دو هستید، کارگاه‌هایی را برای افزایش کارایی شرکت فرمایید و البته با تجارب پیشکسوتان بیشتر آشنا شوید. اگر در موقعیت چهار هستید بدانید که پشت به هدف دویدن، جهد بی‌توفیق است. اگر در موقعیت سه قرار دارید، شاید تجدیدنظر در شغل، راه خوبی باشد و یا تولدی دیگر در حرفه معلمی.

(۲) مواجهه اخلاقی با سؤال دانش‌آموز

فرایند تعاملی یاددهی و یادگیری بر مشارکت فعال معلم و دانش‌آموز استوار است. ارتباط کلامی در این فرایند، دوسویه است: معلم تدریس می‌کند و دانش‌آموز می‌پرسد. بر پایه اخلاق معلمی، سؤال کردن حق دانش‌آموز است و ارائه پاسخ وظیفه معلم. گوناگونی پرسش‌ها، از حیث شیوه طرح پرسش و انگیزه آن، ارائه پاسخ را در موارد فراوانی مشکل می‌نماید.

سؤال در شرایط طبیعی برای برطرف شدن ابهام و روشن شدن مطلب به میان می‌آید، تا معلم بحث را تکرار و یا توضیح را افزون‌تر کند. گاهی کنجکاوی دانش‌آموز، او را گامی جلوتر می‌برد. وی برای درخواست دلیل استوارتر و یا طلب دانش و اطلاعات بیشتر، چون و چرا می‌کند و در پس توضیح، سؤال بیشتر به میان می‌آید. طرح این سؤال‌ها نشانه اثربخشی کلاس است و معلم را برای تحلیل بیشتر بر سر ذوق می‌آورد.

اما گاهی دانش‌آموز به جای کنجکاوی علمی، با انگیزه تجسس و ورود به حریم خصوصی معلم، پرسشی را مطرح می‌کند. سؤالی که طرح آن حق دانش‌آموز نیست.^۱ گاهی سؤالی با انگیزه خودنمایی و مبارزه با معلم مطرح

۱. برای اطلاعات بیشتر در این زمینه بنگرید: امی، نظریه متیولیمین در فلسفه برای کودکان، محدودیت حق کاوش، ص ۳۲.